

МІЖНАРОДНІ ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: НОВА ХВИЛЯ ПЕРЕГОВОРІВ ПІСЛЯ АБУ-ДАБІ

Опубліковано: Голівець Є. Міжнародні гарантії безпеки України: нова хвиля переговорів після Абу-Дабі // Діяльність Президента України в умовах російсько–української війни. 2026. Випуск 03 (178). С. 53-57.

Після переговорів в Абу-Дабі Вашингтон зайняв чіткішу позицію: безпека України розглядається як ключовий фактор завершення війни. У Парижі на саміті «коаліції охочих» США вперше підтримали концепцію формалізованих гарантій – «політично і юридично зобов’язуючу систему, яка активується після припинення вогню» (elysee.fr). Спецпредставник США Стів Вітковф заявив, що Трамп «підтримує ці протоколи безпеки, які мають запобігти новим нападам і захищати Україну – вони міцніші, ніж будь-коли». Джаред Кушнер наголосив, що після мирної угоди Україна повинна відчувати «надійне стримування» і «справжні гарантії, щоб подібне більше не повторилося» (reuters.com). Також коаліція схвалила план спільного моніторингу перемир’я (дрони, сенсори, супутники, спеціальна комісія реагування). Уся «коаліція охочих» – Франція, Велика Британія, США, Німеччина та інші – підтвердила, що майбутню мирну угоду мають підкріплювати надійні гарантії для України, включно із захистом суверенітету і територіальної цілісності. Офіційні Париж і Берлін назвали запропоновані зобов’язання «міцними» та «стримувальними» (elysee.fr).

Велика Британія також акцентує на гарантіях. Прем’єр-міністр Кір Стармер після візиту до Києва пообіцяв «спільно з союзниками забезпечити такі кроки, які гарантовано убезпечать Україну». Він підтвердив готовність Британії долучитися до будь-якої ініціативи – включно з потенційною миротворчою місією за згодою Києва. На засіданні ОБСЄ наприкінці

листопада 2025 року представник Великої Британії наголосив: будь-яка угода має передбачати «надійні гарантії безпеки, що не допустять майбутньої агресії Росії». В уряді королівства повідомляють, що Україна та союзники підписали спільну декларацію намірів щодо розгортання багатонаціональних сил стримування (франко-британська ініціатива під егідою коаліції). Таким чином, позиція Лондона – підтримувати узгоджені гарантії, не конкретизуючи їхню остаточну форму на етапі переговорів (gov.uk).

Європейський Союз через лідерів держав і урядів виступає за єдність підходів: західні столиці наполягають на включенні до мирної угоди положень про непорушність кордонів (жодні території не можуть переходити іншій державі примусом) та широких безпекових гарантій. Єлисейський палац оприлюднив «Паризьку декларацію», де констатується готовність долучитися до «системи політично та юридично зобов'язуючих гарантій» для України, що набуває чинності після припинення вогню (elysee.fr). Зокрема, передбачено залучення ООН до моніторингу й механізм реагування на порушення, можливість розгортання багатонаціональних сил союзників у разі агресії, а також фінансову і технічну підтримку Збройних сил України. Подібну підтримку висловлює і НАТО. Генеральний секретар Марк Рютте під час візиту до Києва заявив: «НАТО стоїть з Україною – не тільки словами, але й діями», наголошуючи на «надійних гарантіях безпеки», які мають «підтверджуватися реальними силами» (nato.int). На початку лютого він виокремив три ключові елементи майбутньої системи гарантій: ЗСУ як першу лінію оборони, міжнародну коаліцію підтримки (Франція, Британія та ін.) і участь США. Водночас Альянс сигналізує, що готовий координувати союзницьку підтримку, але не пропонує прямий контингент без запиту України (UNN).

З боку США офіційні канали утримуються від деталізації, водночас наголошуючи на підтримці суверенітету України та готовності до переговорів. За інформацією Reuters, Вашингтон натякає: мирна угода має підписуватися одночасно з оформленням гарантій США, які потребуватимуть схвалення

Конгресом ([reuters.com](https://www.reuters.com)). Експерти звертають увагу, що США визначають певні умови отримання гарантій – зокрема, мирна угода має бути укладена до розгляду гарантійного документа Конгресом. Водночас команда Трампа офіційно заперечує наміри диктувати Україні поступки.

Київ наполягає: безпека і майбутнє держави мають визначатися самими українцями, а будь-які компроміси не можуть передбачати втрату суверенітету. Президент Володимир Зеленський підкреслив, що «для нас гарантії безпеки – це передусім гарантії від Сполучених Штатів», і відповідний документ «готовий на 100%». Україна напередодні переговорного процесу активізувала підготовку міжнародно-правової бази для майбутніх безпекових домовленостей. Президент Володимир Зеленський увів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 січня 2026 року «Про гарантії безпеки України».

У документі зазначено, що рішення РНБО введене в дію відповідно до статті 107 Конституції України, а контроль за його виконанням покладено на секретаря Ради національної безпеки і оборони Рустема Умерова. Указ набрав чинності з дня опублікування.

Рішення стало результатом напрацювань української делегації в межах переговорного процесу зі Сполученими Штатами, іншими міжнародними партнерами та представниками Російської Федерації щодо досягнення справедливого і сталого миру. РНБО доручила Міністерству закордонних справ разом із Міністерством оборони терміново підготувати та подати президентові проекти міжнародних договорів про гарантії безпеки України.

Підґрунтям майбутніх домовленостей визначено базові принципи державності – суверенітет, територіальну цілісність і право українського народу на самовизначення. Саме ці положення мають лягти в основу міжнародних документів, які готуються дипломатичним і оборонним відомствами в межах виконання рішення РНБО ([Укрінформ](#)).

Росія водночас намагається закріпити власні «червоні лінії» – зокрема, вимогу невтручання західних військ. Подібну позицію озвучив спецпосланець

Путіна Дмитрієв, заявивши, що «деякі гарантії безпеки Росії могли б бути прийнятні» (abcnews.com), маючи на увазі демілітаризацію України та запевнення, що США не створюватимуть на кордонах з РФ новий плацдарм для воєнного тиску.

Якщо повернутися до Будапештського меморандуму 1994 року, тоді США, Велика Британія і Росія надали Україні «запевнення в безпеці» в обмін на відмову від ядерної зброї. Наслідки виявилися трагічними: ці гарантії не трансформувалися у фактичний захист. Експерти зазначають, що меморандум мав декларативний характер і не містив юридично зобов'язуючих механізмів. Саме цей урок нині активно враховують: влада намагається уникнути помилок 1994 року, наполягаючи на чітких процедурах виконання і юридичній формі договору ([RUSI](#)).

Інші приклади міжнародних гарантій можна знайти в історії альянсів і двосторонніх угод. Наприклад, НАТО традиційно не укладало безпекових договорів із нейтральними державами, або ж існували моделі двосторонніх договорів, як-от США–Японія 1951 року, де гарант фактично забезпечує оборонний союз. У разі майбутнього членства в НАТО Україна отримала б автоматичний захист відповідно до статті 5 Північно-Атлантичного договору, але цей шлях наразі заблокований через незгоду частини союзників і триваючу війну. Саме тому обговорюються гібридні формати, які умовно описують як «ПДЧ із гарантіями».

Концептуально нові гарантійні угоди відрізняються від класичних моделей: йдеться переважно про політичні домовленості, що передбачають фінансову й військову підтримку, навчання та спільні операції. З 2023 року під егідою G7/НАТО укладено понад 20 таких двосторонніх угод щодо безпеки України ([RUSI](#)). Однак вони не є гарантіями у вузькому юридичному сенсі, а радше політичними зобов'язаннями і пакетами допомоги. Загалом швидке підписання таких угод дозволяє обійти складні процедури ратифікації, але водночас зменшує їхню довгострокову стабільність – наступний уряд може їх переглянути.

Існує кілька моделей міжнародних гарантій безпеки, які нині обговорюються щодо України. Перший варіант – меморандуми, тобто політичні зобов'язання без жорсткої юридичної сили. Їхня сутність полягає в обіцянці не змінювати кордони силою та забезпечувати дипломатичний захист. Найвідоміший приклад – Будапештський меморандум 1994 року. Основний недолік – відсутність примусових санкцій і слабкий механізм реакції, що обмежує ефективність.

Другий підхід – багатосторонні безпекові коаліції: спільний моніторинг, постачання озброєнь, створення штабів та участь союзників у післявоєнній системі безпеки. Тут до переваги можна віднести широку політичну підтримку, але ризики полягають у різних позиціях держав і залежності від внутрішньополітичних змін у країнах-учасниках.

Третій формат – двосторонні оборонні договори, коли одна держава бере на себе пряме зобов'язання допомагати іншій, включно з військовою підтримкою або присутністю військ. Аналогією можуть бути договори взаємної оборони США з Японією та іншими партнерами. Недолік: обмеженість колективних дій і значне бюджетне навантаження, а також ризик політичного перегляду зобов'язань.

Четвертий варіант – гарантії через міжнародні організації: резолюції Ради Безпеки ООН, санкційні механізми або миротворчі операції. Подібні інструменти застосовувалися щодо Іраку у 1990 році чи КНДР, однак право вето Росії та Китаю, тривалі переговори й складність реалізації істотно обмежують ефективність такого підходу.

Окремо обговорюються пропозиції в Абу-Дабі (elysee.fr), які передбачають комбіновану модель: моніторинг перемир'я, багатонаціональну силу стримування, довгострокову військовою підтримку та санкційні механізми. Це фактично новий формат мирних домовленостей, який ще не імплементовано. Основні ризики – це велика кількість невизначених деталей і відсутність остаточної юридичної форми.

Так чи інакше, усі варіанти потребують чіткого механізму виконання. У «Паризькій декларації» визначено спеціальну комісію для реагування на порушення перемир'я, а також згадано «узгоджені юридично зобов'язуючі зобов'язання» із застосуванням військового потенціалу та санкцій. Водночас точні формати: хто і коли вводить війська, які строки дії угоди та механізми колективної відповідальності – залишаються відкритими.

Питання введення миротворчих сил безпосередньо залежить від подальших переговорів. Під час консультацій в Абу-Дабі обговорювалися «мультинаціональні сили швидкого реагування» під західним керівництвом, а не класичні миротворці ([abcnews](#)). У разі домовленості може бути створено координаційний штаб за моделлю, яку вже обговорюють Франція та США. Водночас Росія заявляє, що не прийме «натівських сил» на території України, що ускладнює реалізацію такого сценарію.

Тож, доки сторони не узгодять усі ключові параметри майбутніх домовленостей: формат, часові рамки, юридичну архітектуру та механізми імплементації – будь-які гарантії безпеки фактично залишатимуться політичними намірами, а не зобов'язаннями. Публічні сигнали з боку США, Великої Британії, Франції та інституцій ЄС демонструють готовність рухатися до формалізації гарантій, однак їхня реальна цінність залежатиме від синхронізації позицій союзників і переходу від декларацій до договорів.

Водночас реакція Російської Федерації підтверджує, що переговорний трек залишається конфліктним: без зміни її базових підходів до питання суверенітету та територіальної цілісності України будь-яка конструкція гарантій ризикує залишитися частковою. У цьому контексті для Києва принципово зберігати послідовність власної позиції, спираючись на власні червоні лінії.

Ключовим викликом стає інституційне наповнення майбутніх гарантій: чітко прописані процедури реагування, механізми моніторингу виконання та міжнародно-правові інструменти контролю. Лише за умови формалізації таких елементів через багатосторонні договори або коаліційні безпекові механізми

можна перевести гарантії з рівня політичних заяв у площину реальних зобов'язань, здатних забезпечити довгострокову стабільність і стримування агресії.